

De Liefde

Nieuwsbrief van de koren- en pelmolen
De Liefde te Uithuizen (Gr)
27^e uitgave - zomer 2011

De koren- en pelmolen *De Liefde* te boek gesteld

Tijdens de Nationale molendag 2011, die dit jaar op 14 mei jl. werd gehouden, werd om elf uur 's morgens in de molen *De Liefde* het boekje over de molen *De Liefde* gepresenteerd. Tevoren hadden zowel de Ommelander Courant als Radio Noord aandacht aan dit gebeuren geschonken. Circa 40 genodigden en bezoekers kwamen in de ochtenduren naar de molen en waren getuige van de feestelijke plechtigheid rondom de presentatie van het boekje.

Dankzij de hulp van een collega molenaar en van twee leden van de Vriendengroep van de molen *Eva* kon de molen *De Liefde* tijdens het gebeuren niet alleen blijven draaien, maar werden de bezoekers ook getraakteerd op 'koffie met kook'. Teun Juk opende de plechtigheid en noemde in zijn inleidende speech Bob Poppen een "schrijvende molenaar", zoals o.a. blijkt uit diens website. Hierna vertelde de auteur en vrijwillig molenaar iets over de totstandkoming van het boekje.

Auteur en vrijw. molenaar Bob Poppen reikt het eerste exemplaar van het boekje uit aan wethouder Jan Dobma; rechts staat Teun Juk, voorzitter van de Stichting Uitgaven Noord-Groningen. Foto: Ronnie Afman van de Ommelander Courant.

Aan het eind van zijn verhaal overhandigde hij het eerste exemplaar van het boekje aan wethouder Jan Dobma. Deze stelde: "Molen *De Liefde* is, een pronkjuweel op't Hoogeland. En door de aanwezigheid van molen met sarrieshut - een combinatie die nog maar weinig meer voor voorkomt - een pronkjuweel met een gouden rand".

In het boekje wordt niet alleen de geschiedenis van de molen en van zijn voorganger beschreven, maar ook van het molenaars-huis en de sarrieshut.

Het boekje is als deel 4 in de reeks 'Monumenten in Noord-Groningen', uitgegeven door de Stichting Uitgaven Noord-Groningen, gevestigd te Warffum.

Het boekje op A5-formaat van 24 pagina's met vele illustraties, is voor 3 euro in de molen en bij de VVV te koop en eveneens bij het Groninger Molenhuis, Lopende Diep 8 te Groningen. Het boekje wordt u toegezonden wanneer u € 4,38 overmaakt op ING-bankrekeningnummer 141 58 11, ten name van B.D. Poppen.

In de middaguren bezochten nog eens 45 personen de molen, waarvan sommigen dankzij de uitzending van radio Noord.

De Getijdenmolen te Rupelmonde (B)

Dit voorjaar bracht ik een bezoek aan het Belgische Rupelmonde. Hier is aan de Nederstraat een korenmolen te vinden die niet wordt aangedreven door de wind of door het stromende water van een beek, maar door gebruik te maken van de werking van het getij. De molen is dan ook gelegen aan een zijarm van de rivier de Schelde. Bij vloed stroomt het water onder het molenhuis door naar het spaarbekken achter de molen. Bij eb laat men dit water gecontroleerd terugvloeien naar de lager gelegen Schelde, waardoor het rad gaat draaien.

De getijdenmolen te Rupelmonde (B) gezien vanaf de Schelde. In het midden is het grote waterrad te zien; door de rechter opening stroomt het vloedwater naar het achter de molen gelegen spaarbekken.

De meeste getijdenmolens kwamen voor op de Britse eilanden, waar in totaal 168 stuks werden gebouwd, waarvan de helft na de 16de eeuw. De oudste wordt toegeschreven aan een getijdenmolen in Dover, die in 1086 werd gebouwd.

Ook langs de kust van West-Europa werden getijdenmolens gebouwd en van diverse zijn er nog restanten te vinden.

De molen te Rupelmonde is echter niet alleen volledig bewaard gebleven, maar ook het interieur is nog aanwezig.

In Rupelmonde bevond zich reeds in 1187 een watermolen. De huidige getijdenmolen werd gebouwd in 1516. Het molenrad, ontworpen door Poncelet, heeft een doorsnede van 6 m en een breedte van 1,5 m,

waarmee de vier molenstenen tegelijk konden worden aangedreven. Hiermee werd niet alleen graan maar ook schors vermalen. In 1924 werd de molen gerestaureerd, door het gaande werk te vervangen door een dubbele gietijzeren overbrenging.

Tot 1963 was de molen beroepshalve nog in gebruik.

In 1996-1997 werd de molen grondig gerestaureerd en weer geheel maalvaardig gemaakt. Regelmatig vinden er dan ook maaldemonstraties plaats. Ook werd het ingericht als expositieruimte.

De openingstijden van de getijdenmolen zijn: van Pasen t/m oktober: di tot vr 13-17 uur, weekends en feestdagen: 11-17 uur.

Ook in Nederland zijn nog meerdere restanten van getijdenmolens aanwezig. Zo zijn in de provincie Zeeland nog enige resten van dit type molen te vinden, namelijk in Goes, Sas van Gent en in Middelburg. In deze stad resteert achter de Stadsschuur de in 1994 gerestaureerde getijdenmolen, met bijbehorende spuisluis en schut- en keersluis, gebouwd in 1763. In het pand is nu een huisartsenpraktijk ingericht en in het voormalig bassin is een park aangelegd met de naam Molenwater.

De voormalige getijdenmolen met de sluis te Middelburg.

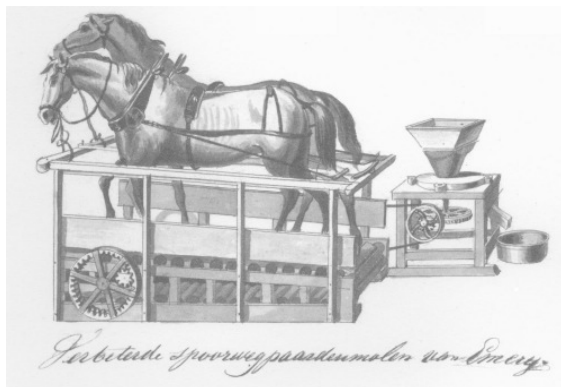
Ook in de provincie Noord-Brabant te Bergen op Zoom is nog een getijdenmolen aanwezig. Deze molen, die tussen 1500 en 1503 is gebouwd, wordt momenteel gerestaureerd.

Dorsmachines, paardenmolens en karnwerktuigen in het midden van de 19^e eeuw

In 1962 werd door dr. J. M. G. van der Poel en C. G. Reinders een onuitgegeven handschrift van C. Reinders (1820-1878) alsnog uitgegeven. Cornelis Reinders *) schreef dit werk omstreeks 1855, n.a.v. een prijsvraag die door het Genootschap ter bevordering van nijverheid te Onderdendam was uitgeschreven.

Deze prijsvraag leverde vele tekeningen van verbeterde landbouwwerktuigen op, die o.a. door S. Berghuis, tekenleraar te Groningen, waren gemaakt. Vervolgens werd Cornelis Reinders gevraagd bij deze tekeningen een beschrijving te maken.

De uiteindelijke bedoeling was dit geheel uit te geven, doch door verschillende oorzaken is dit er uiteindelijk niet van gekomen. Het manuscript bleef dus op de plank liggen, tot 1962, toen het alsnog onder de titel "Landbouwtechniek en rationalisatie in het midden van de 19e eeuw" te Warffum en in eigen beheer werd uitgegeven.

De tekening van de spoorwegpaardenmolen.

Tevens werden de tien losse vellen met ruim 140 tekeningen er aan toegevoegd.

Naast een inleiding en een korte levensschets van Cornelis Reinders, worden in tien hoofdstukken de tekeningen op de vellen van een uitgebreide beschrijving voorzien.

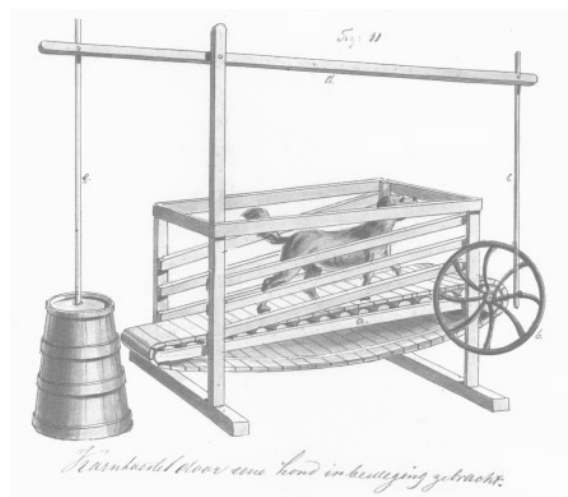
Op plaat V worden de dorsmachines en paardenmolens weergegeven en hieruit heb ik (met toestemming) enige tekeningen van deze machines overgenomen en uit de be-

schrijving de inleiding tot dit hoofdstuk, alsmede de relevante tekstdelen. Dit acht pagina's groot document is te lezen op mijn website:

www.bdpoppen.nl/pdf/dorsmachines-paardenmolens.pdf

Op plaat VIII worden de karnwerktuigen en kaaspersen weergegeven en uit de beschrijving heb ik zowel een relevant deel van de inleiding als van de beschrijving van het karnproces middels een hondentredmolen overgenomen. Dit drie pagina's groot document is eveneens te lezen op mijn website:

www.bdpoppen.nl/pdf/karnwerktuigen.pdf

De tekening van de hondentredmolen.

Het in linnen gebonden boek omvat 58 pagina's en is gedrukt op het formaat 24,5 x 40 cm. Liefhebbers van deze materie kunnen het boek antiquarisch nog wel eens aantreffen.

*) Cornelis Reinders is een kleinzoon van Geert Reinders (Bedum, 19 april 1737 – Bellingeweer, 4 februari 1815). Geert Reinders was een autodidact en één van de grondleggers van de immunologie, die als eerste de vaccinatie tegen een virusziekte (in dit geval de runderpest) ontwikkelde.

De QR-code van de molen

Op het informatiebord aan de oprit naar de molen *De Liefde* staat behalve een tekening ook een tekst, waarmee informatie over de molen wordt gegeven. Dit voorjaar heb ik het bord voorzien van een qr-code. QR staat voor quick response (snelle reactie) en is een tweedimensionale streepjescode, een variant dus op de bar-code.

Deze code kan met behulp van een modern mobieltje, met een camera, worden gescand, waarna de code wordt omgezet in enige informatieve tekst. De hierin voorkomende url kan middels het internet verbinding maken met de website van de molen *De Liefde*.

De qr-code van de molen De Liefde.

Op deze wijze is het dus mogelijk meteen alle informatie over de molen te krijgen, ook al is deze gesloten en zonder dat men iets hoeft over te typen of te onthouden. De qr-code kan door iedereen gemaakt en voor vele doeleinden toegepast worden.

Rouw

De eerste zes weken van het jaar 2011 stond de molen *De Liefde* in de rouw wegens het overlijden van Leen Duijm. Leen was in zijn rijke leven niet alleen vrijwillig molenaar op de bekende molen *De Helper* aan het Paterswoldse meer, maar hij was ook molenmaker, instructeur en actief als bestuurder van enige molenorganisaties. In maart en april stond de molen wederom in de rouw wegens het overlijden van de moeder van de molenaar.

Oproep

Met het verschijnen van het boekje over de molen *De Liefde* is een deel van hetgeen bekend is over deze molen nu vastgelegd en voor iedereen toegankelijk gemaakt.

Uiteraard zijn er in de archieven nog veel meer gegevens te vinden en dat geldt ook voor de verdwenen molens van Uithuizen. Maar niet alleen in de archieven is het een en ander te vinden, ook bij particulieren is vaak interessant materiaal aanwezig, zo heb ik al meerdere keren ervaren.

Daarom een oproep:

Wanneer u in het bezit bent van documenten en/of foto's, zowel van de molens, de molenaarshuizen als van de sarrieshut, dan zou ik die graag willen scannen, kopiëren of fotograferen. Ook verhalen en anekdotes over zowel de molens als de molenaars zijn uiteraard van harte welkom.

Verrassing door B & W

Vorig jaar werd ik tijdens het Groninger molenweekend vereerd met een bezoek van enige leden van het college van B & W van de gemeente Eemsmond, die mij enige attenties aanboden als dank voor het vrijwilligerswerk dat ik op de molen verricht.

Tot mijn grote verrassing gebeurde dat dit jaar opnieuw, toen als eerste bezoekers van die dag wethouder Jan Dobma 'met gevolg' de molen betraden en weer enige presentjes meebrachten. De wethouder benadrukte dat wanneer er geen vrijwillige molenaars zijn, de molens stil staan.

Op alle molens in de gemeente Eemsmond zijn vrijwilligers actief, al is het wel wenselijk dat er nieuwe mensen bij komen.

Informatie over de opleiding tot vrijwillig molenaar is bij de molenaars te verkrijgen.

Colofon

Tekst, opmaak en samenstelling
B. D. Poppen, *vrijwillig molenaar*
Ripperdadrift 16, 9981 LH Uithuizen
e-mail: bob@bdpoppen.nl
website: <http://www.bdpoppen.nl>